

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

ստանձնել և տարածել նյութը ցանկացած մեալափով կամ կրիչով
մեալոխել կամ օգտագործել առկա նյութը առեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Պոլիտարմե քոլոր
յերկրների, միացե՛ք

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
№ 11

Ս. ԿԱՆԱՏՅԻԿՈՎ

ՄԱՐՏԱԿԱՆ Դ Ի Ր Ք Ո Ւ Մ

Հրատ. Լ. Կ. ՅԵ. Մ. ԿԵՆՏԿՈՍԻ

ՅԵՐԵՎԱՆ 1924

1801

234 234 ✓
Պոլիտարկի բոլոր լեզուներով, միացե՛լ.

№ 11 ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ № 11

3K26

4-20

Ս. ԿԱՆՍՏԱՆԿՈՎ

15033
A I 3794
ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԴԻՐԲՈՒՄ

Հրատարակություն Հ. Կ. ՅԵ. Մ. Կենտրոնի
ՅԵՐԵՎԱՆ—1924

Յ Ե Ր Ե Պ Ա Ն
ՏՐԵՍԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ
1924

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՅԻ- ՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԴԻՐՔՈՒՄ

Չկ'ս ուսու գյուղացիների համար տվելի քաղցր և հարուգատ մի սնուն, քան մեզնից վաղածամ բաժանված Վլադիմիր Իլյին Լենինի ա-նունը: Ջարմանալի վոչինչ չկա. ընկեր Լենինը ակնկալությունների և հույսերի մարմնացումն էր մեր այն բաղամամիլին գյուղացիության, զոր յերկար տարիներ անքուժ եր ճորտատեր — կալվածատերերի անտանելի ճնշումների տակ: Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը, վորի ղեկա-վարը և վոզին հանդիսացավ ընկեր Լենինը, ընդմիշտ վերջ տվեց մեր գյուղացիների դարա-վոր սորկության և տառապանքներին. նա ձեռք բերեց կալվածատերերի հողերը և ազատեց ճորտատեր — կալվածատերերի ստրկական կա-խումից: Սակայն գյուղացիները կարող եյին ձեռք բերել իրենց ազատությունը բանվոր դա-սակարգի հետ սերտ միությամբ և նրա ղեկա-վարությամբ, կապիտալիստների և կալվածատե-

քերի դեմ մղվող միահամուռ կռիվի Բանվոր-
ների և գյուղացիների այդ միահամուռ կռիվը
սկզբից դրեց նրանց սերտ միությանը, փորը
առաջիկայում ել գրավական և հանդիսանալու
մեր գյուղացիների տնտեսական ուժի դարգաց-
ման և հեղափոխական նվաճումների ամրա-
պնդման:

Վլադիմիր Իլյիչն իրեն հատուկ կորովամը-
տությամբ, հոկտեմբերյան հեղափոխությունից
դեռ շատ տարիներ առաջ, կարողացավ ըստ ար-
ժանվույն գնահատել բանվորների և գյուղացի-
ների միության ուժն ու կարողությունը՝ իրենց
ազատագրման սլայքարի մեջ:

Ռուսաստանում հողային հարցի ամենադի-
տակ անձերից մեկը լինելով՝ ընկ. Լենինը շատ
լավ եր ըմբռնում և գնահատում այն հսկայա-
կան նշանակությունն ու դերը, փորը բաղմա-
միլյոն գյուղացիությունը կարող ե և պետք ե
խաղա գալիք ռուսական հեղափոխության մեջ:
Սհա թե ինչ եր գրում ընկ. Լենինը 1901 թ.
«Կալժ» (Искра) անկեղալ թերթի № 3-ում հոր
տությունից ազատվելու քառամսյակի առ-
թիվ:

«Ճորտությունից ազատված գյուղացին վե-

բանորոգչի ձեռքից օյնպես մոռացութիւն մատ-
նված, կեղեքված, ստորացած, իր հողաբաժնին
նվիրված դուրս յեկավ, — գայրույթով գրում եր-
ընկ. Լենինը, — վոր նրան վոչինչ չեք մնում
անելու, քան յեթե կամավոր կերպով մտնելու
ճորտության: Յեւ գյուղացին սկսեց մշակել իր
նախկին տիրոջ հողը, նրանից «կապալով վեր-
ցնելով» իր կտրած հողաբաժինը և ամառվա օշ-
խատանքի համար ձժեռը վարձվելով, քաղցի
մատնվող ընտանիքի հացի փոխառության հույ-
սով: Փոխառությունն օշխատանքի հատուցումով
և ճորտամուրհակ — ահա թե իսկապես ինչ դուրս
յեկավ այն «ազատ աշխատանքը», վորի վրա
«աստուծո որհնությունը» հայցել եր հրապի-
րում յեզվեստ - տերտերի ձեռքով կազմված հրո-
վարտակը:

Բեֆորմն ստեղծող և իրականացնող չինով-
նիկների վեհանձնության շնորհիվ պահվող կալ-
վածատիրական այդ ճնշման վրա ավելացավ
նաև կապիտալի ճնշումը:

Հարց ե ծագում՝ վո՞րն ե յեւրը և ի՞նչ մի-
ջոցներով կարելի յե հասնել գյուղացիների վի-
ճակի բարվոքման: Լենինն ել պատասխանում
ե. «Մանր գյուղացիությունը կապիտալի ճնշու-

մից կարող եւ ազատվել միայն բանվորական շարժման հարելով, ոգնելով նրան սոցիալիստական հասարակարգի, հողի եւ արդյունաբերության այլ միջոցների համայնացման համար մղվող կռիւմը:

Ընկ. Լենինը տաք կերպով վիճում եր նորոգնիկների հետ, պնդելով այն, լիւր գյուղացիութիւնը մի միաձույլ, միաաարր զանգված չէ, ինչպես աշխատում են ցույց տալ նարոդնիկները, այլ ընդհակառակը, հենց ինքը գյուղացիութիւնը իր դասային կազմով բաժանվում ե զանազան կարգերի՝ չքավոր, միջակ կարողութիւն ունեցող ե բուռնցք (кулак): Ուստի ե ընկ. Լենինը կողմնակից եր գյուղււմ գիտակցական «դասակարգային կռիւ ստեղծելուն»:

Գյուղացիության մեջ ընկ. Լենինը մեծ ուժ եր տեսնում, ուստի կոչ եր անում բոլոր զխաակից բանվորներին ե ինտելիգենտ սոցիալ—դեմոկրատներին հեղափոխական աշխատանք տանել գյուղացիների մեջ՝ նրանց քաղաքական զիտակցութիւնը զարգացնելու համար, վարսիհատե առանց գյուղացիության բաղմամիլյոն զանգվածի ոգնության՝ անհնարին կլինի հեղափոխութիւնը:

1905 թ. հեղափոխության նախորդակին, գյուղացիական ապստամբությունների մի ամբողջ շարք, հատկապես հարավային Ռուսաստանում, ամենացայտուն կերպով հաստատեցին, ընդհանուր դժերով, ընկ. Լենինի նախորոք արտահայտած կարծիքը գյուղացիության հեղափոխական դերի մասին:

Այն վեճի մեջ, վոր ունեցել է² փոքրամասնականների (меньшева) հետ, վորոնք իրենց հույսը գնում էին լիբերալ բուրժուազիայի դեկավար հեղափոխական դերի վրա, ընկ. Լենինն ավելի վճռական և հիմնավոր գնահատական և տալիս գյուղացիության հեղափոխական դերին գալիք հեղափոխության մեջ:

Յուրժուազիան, — ասում և ընկ. Լենինը, մերկացնելով մենշևիկական պատրանքները, — անխուսափելի կերպով զանգվածները կանցնի հակահեղափոխության, միահեծանության կողմը ընդդեմ հեղափոխության, ընդդեմ ժողովուրդի, հենց վոր կըբավարարվի նրա նեղ, ընչաքաղց շահասիրությունը:

Կը մնա «ժողովուրդը», այսինքն պրոլետարիատը և գյուղացիությունը. միայն պրոլետարիատը հուսալի կերպով կարող և առաջ գնալ

միշե վերջը, վորովհետե նա դեմոկրատիկ հեղաշրջումից ել շատ գենն ե գնում: «Գյուղացիությունը շատ կիսապրոլետարական տարրեր ե պարունակում՝ մանր բուրժուական տարրերի կողքին»:

Բայց Մարքս-Ենգելսյան գիպեկտիկ մտածողությանը տիրապետող ընկ. Լենինը շատ լավ եր իմանում, վոր «ճշմարտությունը կոնկրետ ե: Ուստի հեղափոխության մեջ գյուղացիության գերի խնդիրը նա քննում եր իր կոնկրետ վիճակով:

Այդ (այսինքն գյուղացիության խայտաբղետ կազմը Ս. Կ.) նրան նույնպես անկայուն ե դարձնում, ստիպելով պրոլետարիատին մի խիստ դասակարգային կուսակցության մեջ միանալ: Սակայն գյուղացիության անկայունությունն այլ ե, քան բուրժուազիայի անկայունությունը, ե հարցի այս կողմի քննության վրա ավելի հանդամանորեն ե կանգ ունում ընկ. Լենինը:

«Սակայն գյուղացիության անկայունությունը արժատապես տարբերվում ե բուրժուազիայի անկայունությունից,—ասում ե նա շարունակության մեջ,—վորովհետե գյուղացիու-

թյունը տվյալ մոմենտում շահագրգռված է վոչ
այնքան մասնավոր սեփականության բացարձակ
պահպանությամբ, Վորքան կալվածատիրական
հողերը վերցնելով, իբրև այդ սեփականության
գլխավոր տեսակներից մեկի: Այդպիսով գյուղա-
ցիությունը սոցիալիստական չղափոխվել, չըղա-
դարելով ժանր-բուրժուական լինելուց, կարող
է լինել գեոմոկրատիկ հեղափոխության կատար-
յալ և արմատական կողմնակից»:

Այն ժամանակ զարգացող հեղափոխության
ընթացքի անորոշության պատճառով ընկ. Լենինը
գլու չէր կարող մեր հեղափոխության սոցիա-
լիստական բնույթի հարցը դնել, վորպիսին նա
ստացավ հոկտեմբերյան որերին:

«Գյուղացիությունը, —ասում է նա նույն
հոգվածի շարունակության մեջ, մասնացույց
արած պայմաններում, անխուսափելի կերպով
հեղափոխության և հանրապետության պատվարը
կը լինի, վորովհետև միայն կատարելապես հաղ-
թանակած հեղափոխությունը կարող է ստալ
ամեն ինչ հողի բեֆորմի շրջանում, այն բոլորը,
ինչ վոր ցանկանում է գյուղացիությունը, ինչ
նա յերազում է, ինչ վոր իսկապես անհրաժեշտ
է նրան»:

«Պրոկեատորիատը դեմ ոկրատելի հեղաշրջումը իր վախճանին պետք է հասցնի, — վճռականորեն յեզրաւացնում եւ ընկ. Լենինը, — միացնելով իր հետ գյուղացիական մասսան:

1905 թ. Հեղափոխության ժամանակ, յերբ գյուղացիությունը հեղափոխական կռիւի ասպարեզ եր իջել, Մոսկվայում տեղի ունեցավ գյուղացիական միության համագումարը: Ընկեր Լենինն այդ առթիւ գրում ե հետեւյալը, զնահատելով գյուղացության, վորպես բանվոր դասակարգի, ամենահուսալի գաշնակցի, դերը միապետության դեմ մղվող պայքարում:

«Ձերմ վողջույն ուղարկենք այն գյուղացիական միության, — գրում եր Վլադիմիր Իլյիչը, — վորը վճռել ե համերաշխ ու անսասան, բացահայտ ու աներեր կռիւի լիակատար ազատության ե ամբողջ հողի համար: Դրանք, գյուղացիները, իսկական դեմոկրատներ են: Դեմոկրատիզմի ե սոցիալիզմի խնդիրներին նրանց թյուր բմբնումները մենք պետք ե համբերությամբ, զսպմած կերպով պարզաբանենք, վորպես գաշնակիցերի, վորոնց հետ մեզ կապում ե մի ընդհանուր մեծ կռիւ: Այդ գյուղացիները իսկական հեղափոխական դեմոկրատներ են, վորոնց հետ

մենք պետք է ընթանանք և կրնթանանք միասին՝ դեպի կոխվ՝ աշխարհի հեղափոխության լիակատար հաղթանակի համար»։

Սակայն գյուղացիության հետ մեկտեղ տանելով կռիվն ընդդեմ միապետության, ընկ. Լենինը փոշ միայն իրեն իրավունք եր վերապահում քննատատել գյուղացիության սխալներն ու տատանումները, այլ և այդ իր պարտականությունն եր համարում։

1917 թվին, կերենսկու կառավարության որով, յերբ արդեն մոտենում եր Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը, Վլադիմիր Իլյիչը մճռական կերպով դրեց պրոլետարիատի և գյուղացիության միության խնդիրը ժամանակի դժգոհական հողի վրա։ Գյուղացիության պատգամավորների առաջին համառոտական համագումարի պահանջների առթիվ նա գրում է հետեւյալը։

«Գյուղացիության հողային պահանջն, ըստ նականների ժողովածույի, ամենից առաջ այն է, Վոր առանց վարձատրության վոչնչացվի ամեն տեսակ մասնավոր սեփականատիրությունը մինչևիսկ գյուղացիական հողերի վրա. բարձր մշակույթի տնտեսություն ունեցող հողաբաժինները հանձնվեն պետության կամ համայնքներին»։

բռնագրավի խլած հողերի ամբողջ շնչավոր և անշունչ ինվենտարը (բացառություն են կազմում սակավահող գյուղացիները), և այն հանձնվի գյուղացիության և համայնիքներին. արգելվի վաճռու աշխատանքը. հողը հավասարաշափ բաշխվի աշխատավորների մեջ պարբերական հողաբաժանությամբ և այլն:

«Պետք է մի փոքր դասել, — ասում է ընկ Լենինը, — այս պահանջների մասին, փորպեսզի տեսնենք կապիտալիստների միությամբ նրա իրազորման կատարյալ անհնարինությունը՝ առանց հարբերությունը նրանց հետ կատարելապես խզելու, առանց կապիտալիստների դասակարգի հետ ամենավճռական և անողոք կռվի, առանց նրանց իշխանությունը տապալելու:

Մաքրելով իր հաշիվը այն խաբուսիկ ցնորքների հետ, փոր գյուղացիության մեջ տաքածում են եսերները, ընկեր Լենինն ըստ եյության անցնում է այդ պահանջների գնահատման և կապիտալիստների դասակարգի տիրապետութան որով նրանց չիրականանալու խընդրին:

«Իսկապես, — ասում է Վլադիմիր Իլյիչը, — քուր մասնավոր սեփականատիրական հողերի

բանագրավումը—նշանակում է բռնագրավել հար-
յուր միլիոնավոր կոպիտալը բանկերի, ուր այդ
հոգերը գրավ են դրված: Միթե խելքին մոտիկ
բան և այդպիսի մի քայլ՝ առանց-կապիտալիստ-
ների դիմագրությունը հեղափոխական դասա-
կարգի հեղափոխական միջոցներով ջախջախե-
լուն:

«Հետո, բարձր մշակույթ ունեցող անտե-
սության հանձնումը պետության: Ակներե հե-
տագյոք, վոր այն «պետությունը», վորն ընդու-
նակ և վերցնելու այդ հոգերը և իսկապես աշ-
խատավորների և վնչ թե չինովնիկների և նույն-
կոպիտալիստների օգտին և անտեսություն վա-
րելու—պետք և պրոլետարական—հեղափոխական
պետություն լինի:

Ճիշտ այդպես, միայն պրոլետարական պե-
տության ուժերը կը ներեն շնչավոր և անշունչ
ինվենտարի հանձնումն իրականացնել:

„Հապա վարձու աշխատանքի արդեւքը:
Այդ մի դատարկ, անգոր Ֆրադ և մոռացված
մանր «սեփականատերերի» և նրանց միամիտ-
անգիտակից ցանկության: Այդպիսիները չեն տե-
սնում, վոր կապիտալիստական վողջ արդյունա-
բերությունը կանգ և առնում վարձու աշխատան-

քի բեղերովային. բանակի բացակայութեամբ
դեպքում, — վոր չի կարելի արգիլել վար-
ձու աշխատանքը գյուղում, թույլատրելով այն
քաղաքում, — վոր, վերջապես, վարձու աշխատան-
քի «արդելքը» փոշ ալ ինչ է, յեթե փոշ մի
բայլ դեպի սոցիալիզմ»։

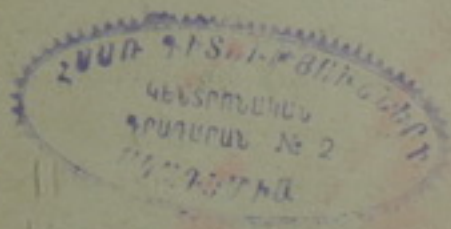
Ռուսաստանում բանվոր դասակարգի առ-
քով կռիւն ընթացքում վեճ եր լինում այն մա-
սին, թե արդյոք բանվոր դասակարգը պիտի
գյուղացիութեանն առջև առնի դեպի սոցիալիզմ,
թե լիբերալ բուրժուազիան պիտի նրանց լեռ-
տանե, կապիտալիզմի հետ հաշտեցնելու համար։

Հսկում բերյան հեղափոխութեան ժամանակ
այդ վեճը վերջացավ հոգուտ պրոլետարիատի՝
գյուղացիութեան ձեռքով։ Գյուղացիութեանը
դնաց բանվոր դասակարգի հետեից և կապիտա-
լիստների ու արվածատերերի դեմ, նա բանվոր
դասակարգի դեկավարութեամբ իրականացրեց իր
դարավոր անկալութեան երևալու հույսերը։ Ստա-
նալով կալվածատերերի հոգերը, ռուսական բազ-
մամիլիոն գյուղացիութեանն այդպիսով իր հե-
տագա բախտը կապեց պինդ կապերով բանվոր
դասակարգի բախտի հետ։ Վլադիմիր Իլյին
Լենինը բանվորների և գյուղացիութեան այդ

միության ստեղծողն է: Մենք հույս ունենք,
 Վոր բանվորներին ու գյուղացիներն ընդմիշտ
 կը պահեն Իլլիչի ավանդները և եւլ ավելի կամ-
 բաւնդեն այդ միությունը:

A
 $\frac{T}{3794}$

234

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0038756

[034]

A $\frac{1}{3794}$

ԳԻՆՆ Ե 8 ԿՈՊ.